

Встановлення ефективного контролю за фінансовою діяльністю, в тому числі ведення обліку, контроль витрат, виявлення і попередження фінансових маніпуляцій є безумовною складовою управління ризиками. Впровадження сучасних інформаційних систем для автоматизації бізнес-процесів та отримання реального часу даних для управління ризиками в цифровому світі, який обтяжений специфічними загрозами також є нагальним рішенням в управлінні ризиками [3].

Важливо систематично вдосконалювати системи управління ризиками та адаптувати їх до змін в економічному, технологічному та правовому середовищі. Загальний підхід до управління ризиками має бути інтегрованим та системним, з фокусом на забезпеченні стабільності та довгострокової стійкості автотранспортного підприємства.

Список використаних джерел:

1. Васильців, Т.Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення : [монографія] / Т.Г. Васильців. – Львів : Арал, 2008. – 384 с.
2. Геополітична невизначеність перевізників та фахівців з логістики. Інноваційні транспортні рішення забезпечать безпечний та стійкий розвиток бізнесу. URL.: <https://www.trans.eu/ua/blog/innovacijni-cyfrovi-rishennia/> (дата звернення 25.11.2023).
3. Сторожук О.В., Заярнюк О.В. Потенційні ризики та можливості цифрової економіки. Стратегічні пріоритети трансформації економіки в умовах цифровізації: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, Запоріжжя, 29-30 жовтня 2019 р. / Національний університет «Запорізька політехніка». Запоріжжя : ФОП Мокшанов В. В., 2019. С. 238-239.
4. Танасієва М.М., Никифорак І.І. Ризики як об'єкт внутрішнього контролю: виявлення та оцінка. Економіка, управління та адміністрування. 2021. №3. С. 30-35.
5. Транспортний менеджмент. Навчальний посібник: практикум. Колектив авторів. Одеса: Бондаренко М.О., 2017. 108 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/322594147_Transportnij_menedzment_Praktikum_Navcalnij_posibnik_Transport_management_Training_aid_for_practical_lessons (дата звернення 25.11.2023).

УДК 658.15: 330.342

*Зайченко В.В., д.е.н., професор;
Колеснік І.В.,
здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ АНТИКРИЗОВОГО СТРАТЕГУВАННЯ В АГРАРНОМУ БІЗНЕСІ

Сучасне турбулентне середовище складності, невизначеності, мінливості та неоднозначності і війна в Україні виносять на новий рівень питання формування новітніх стратегій розвитку бізнесів [7]. Особлива роль відводиться сьогодні антикризовому стратегуванню в аграрному бізнесі. Ключовими питаннями цього контексту є поява нових ризиків, задачі утримання фінансової стійкості та

проведення технологічної модернізації, забезпечення стабільності ланцюга постачання та логістики, збереження та розвиток кваліфікованого персоналу, підтримання екологічної стійкості, інноваційна активність, економічна безпека підприємств [2; 3; 4].

Деякі статистичні дані для розуміння ситуації в аграрному бізнесі України: до широкомасштабного російського вторгнення через чорноморські порти України транспортувалося 90% експорту сільськогосподарської продукції. Навесні 2022 року експорт зерна склав лише 0,3 мільйона тон, тобто різко упав у 18 (!) разів [2]. Серйозна дипломатична робота, зусилля уряду і бізнес-спільноти щодо мінімізації бюрократичних процедур принесли свої плоди стосовно відновлення роботи агробізнесу. Сьогодні ситуація поліпшилася.

Аграрний бізнес, навіть не зважаючи на великі збитки, які принесла війна, продовжує залишатись базовою галуззю, що генерує ВВП країни. Так, за даними Мінагрополітики, частка сектору аграрного виробництва у структурі ВВП України до війни була найбільшою серед усіх інших галузей і складала 10% [1].

В контексті антикризового стратегування в аграрному бізнесі особливо важливим, на наш погляд, є кадровий потенціал. Спостереження науковців свідчать, що хоча агрогалузь України виявилася більш стійкою до безпрецедентних потрясінь, спричинених війною, тим не менше вона потерпає від дефіциту кадрів, особливо серед робітничих спеціальностей, механізаторів, водіїв та лінійного персоналу [1]. Кількість вакансій в аграрній сфері нині перевищує 80% довоєнного періоду, проте конкуренція шукачів за роботу продовжує знижуватись.

В цьому зв'язку потрібно акцентувати увагу на тому, що кваліфікований персонал суттєво впливає на ефективність виробництва та оптимізацію процесів. Кадровий потенціал також важливий для інновацій та впровадження нових технологій, а здатність персоналу пристосовуватися до непередбачених ситуацій та стресових умов є важливим фактором для стійкості аграрного бізнесу під час кризи. Залучення та розвиток талановитих кадрів сприяє виходу на нові ринки та розвитку нових напрямків діяльності. Крім того, наявність лідерів, які можуть ефективно керувати командою в умовах кризи, є ключовим аспектом успішного антикризового управління.

У кризових умовах особливо важливо мати ефективні програми залучення та утримання персоналу. Забезпечення конкурентоспроможних умов праці та розвиток кар'єрних можливостей допомагають утримувати ключових співробітників. Усі ці аспекти допомагають аграрним підприємствам бути більш гнучкими, стійкими та готовими вирішувати виклики, що виникають у змінному економічному середовищі та під час криз. Кадровий потенціал є важливим ресурсом для успішного ведення бізнесу в будь-яких умовах.

Дослідження фахівців сайту Robota.ua показують, що потрібними у недалекому майбутньому професіями для агробізнесу стануть агрокібернетик, еколог, аналітик з інвестицій, фахівець із подолання системних екологічних катастроф, оператор безпілотного апарату та інші [5].

На думку О. Щегельської у перспективі для успішного стратегування збільшиться цінність таких ключових компетенцій фахівців: здатність до

обробки та інтерпретації стратегічної аналітики, уміння визначати глибинні мотиви людей, дизайн-мислення, навички системного підходу [6].

Таким чином, для поліпшення антикризового стратегування підприємств агробізнесу з урахуванням розвитку кадрового потенціалу, доцільними, на нашу думку, є кілька ключових кроків (рис. 1).

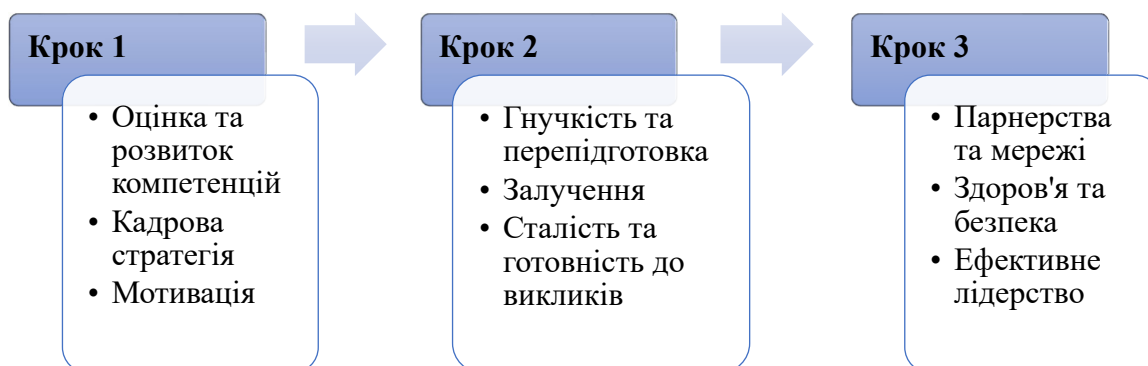

Рис. 1. Напрямки розвитку кадрової стратегії в антикризовому стратегуванні на підприємствах агробізнесу

Джерело: складено авторами

Крок перший передбачає проведення оцінки поточних компетенцій персоналу та визначення браку знань, що є підґрунтям для розробки нових планів для розвитку необхідних навичок та знань. Кадрова стратегія має урахувати потреби аграрного бізнесу в контексті нинішніх кризових умов та містити нові підходи до мотивації, винагород та розробки програм розвитку кар'єрних можливостей для працівників.

Крок другий – створення програм гнучкості робочого часу та робочого місця, забезпечення можливостей перепідготовки та навчання для персоналу, залучення до прийняття рішень в умовах кризи, практика участі працівників у плануванні та реалізації стратегій, організація тренінгів з вирішення проблем та стрес-менеджменту, план ефективної комунікації в умовах кризи.

Третій крок – співпраця із закладами вищої освіти в контексті організації нових освітніх програм, дослідницькими установами для забезпечення доступу до актуальних знань та інновацій, програми здоров'я та безпеки на роботі, навчання для лідерів та керівників щодо ефективного управління кризовими ситуаціями.

Запропоновані заходи дадуть змогу аграрним підприємствам не лише зберегти, але й посилити свій кадровий потенціал, що є ключовим елементом ефективної антикризової стратегії в умовах невизначеності. Ці аспекти вимагають системного підходу та постійного моніторингу для успішного ведення аграрного бізнесу в умовах невизначеності та кризи.

Список використаних джерел:

1. Аграрний ринок праці відновився на 80% від довоєнного – дослідження. URL: <https://forbes.ua/news/agrarniy-rinok-pratsi-vidnovivsy-na-80-vid-dovoennogo-doslidzhennya-15052023-13659> (дата звернення: 15.12.2023).

2. Агросектор України: вплив війни та перспективи відновлення. URL: <https://dlf.ua/ua/agrosektor-ukrayini-vpliv-vijni-ta-perspektivi-vidnovlennya/> (дата звернення: 15.12.2023).
3. Васильців, Т.Г., Міценко, Н.Т., Мульська, О.Г., & Зайченко, В.В. (2023). ECONOMIC POTENTIAL vs ECONOMIC SECURITY OF THE ENTERPRISE: POINTS OF CONVERGENCE AND DIVERGENCE. Scientific Notes of Lviv University of Business and Law, (36), 23-29. Retrieved from <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/690>
4. Заярнюк О.В., Сторожук О.В. Оптимізація фінансового менеджменту в аграрному бізнесі: аналіз ризиків. Науковий журнал Причорноморські економічні студії. Випуск 82. 2023 р. 154 с., С. 38-44. URL: <http://bses.in.ua/uk/82-2023>
5. Наслідки війни для ринку праці в Україні: що чекає аграріїв. URL: <https://agroelita.info/naslidky-viyny-dlia-rynku-pratsi-v-ukraini-shcho-chekaie-ahrariiv/> (дата звернення: 15.12.2023).
6. Щегельська О. Обрати шлях: 8 трендів у стратегуванні та не тільки. URL: <https://kmbs.ua/ua/article/choose-the-path>
7. CUVA-світ і цінність стратегічного мислення. URL: <https://www.management.com.ua/blog/4564> (дата звернення: 15.12.2023).

УДК 65

*Йохна М.А., д.е.н, професор;
Сапрун В.В., здобувач вищої освіти
Хмельницький національний університет
м. Хмельницький*

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ЮРИДИЧНОЇ ФІРМИ

Ринок юридичних послуг в Україні стає дедалі більш конкурентним. Його загальна ємність оцінюється приблизно в 12 млрд. грн. (\$ 500-700 млн.), при цьому на топ-10 найбільших юридичних фірм України припадає близько 20-30% ринку, а на топ-50 найбільших юридичних фірм – 33% (приблизно 4 млрд. грн. доходів) [1]. Прогнози розвитку конкуренції в юридичному бізнесі є неоднозначними: одні аналітики називають більш адаптивними і стійкими до специфіки ринку локальні юридичні фірми [1]; інші поділяють думку, що згодом закордонні міжнародні компанії поглинатимуть українські юридичні фірми і в такий спосіб вирішуватимуть питання представництва в регіоні [2].

Конкурентоспроможність є однією з важливих категорій, які широко використовується в теорії та практиці управління, є досить багатоаспектним поняттям, що в перекладі означає боротьба, суперництво за досягнення найбільш кращих результатів у функціонуванні підприємства.

Можна виділити три основні рівні, де здійснюється управління конкурентоспроможністю:

- макрорівень, де здійснюється управління конкурентоспроможністю країн, регіонів;
- мезорівень, де здійснюється управління конкурентоспроможністю кластерів, галузей;
- мікрорівень, де здійснюється управління конкурентоспроможністю підприємств, товарів та послуг.